

درس یازدهم فارسی
موضوع: برحم داران
پایه: هفتم
دوره ی اول متوسطه
تهیه کننده: زهرا چهارراهی
دیرستان: ۱۵ خرداد
استان: تهران
منطقه: ۴ تهران

پرچم داران

← شعرهای میهنی، برای بیان حسّ غرور، عظمت و افتخار

ملّی سروده می‌شوند. به‌هنگام خواندن این گونه متن‌ها باید با

حفظ استواری کلام و تأکید بر واژگان کلیدی متن، همچون «وطن...» لحن مناسب و آهنگ

→ حماسی را به کار گرفت.

با شکوه، با عظمت

مراعات نظیر

ایران، سرزمینی بزرگ و عزیز و شکوه‌مند است. سرزمینی که دین و زبان و

مراعات نظیر

فرهنگ و جسم و جان من و تو در آن پرورش یافته و اکنون پاره‌ای از پیکرهٔ ماست.

جسم، بدن

پرچم داران

اگرچه در طول تاریخ، ستم‌ها و کرندهای ^{آسیب} فراوانی دیده، اما هرگز ایمان، عزت و مراعات نظیر ^{سرافرازی} اراده ^{میل، خواسته} استوار خود را از دست نداده است.

میهنی که در دوران دفاع مقدّس، لحظه‌های تلخ و شیرین بسیاری را به چشم ^{آرایه‌ی تشخیص} دیده و گرمی خون دلاوران ^{افراد شجاع} را بر پیکر ^{جسم} خود احساس کرده است و شهدای دل + آور + ان ^{تضاد}

پرچم داران

بسیاری را در دل خود جای داده و از گستاخی ها و بی رحمی های دشمن،

کنایه از ناراحتی زیاد

خون دل ها خورده است.

آماده مرگ، کنایه از ایثار گران

در دوران جنگ کمیلی، خیل عظیم نوجوانان و جوانان بسیجی و جان برکفان جنگ اجباری گروه، دسته مراعات نظیر

ارتشی و سپاهی، این پهنه خدایی را به بنیانی استوار و سدی نفوذ ناپذیر و پایدار عرصه، میدان اصل، اساس

مراعات نظیر (استوار، نفوذ ناپذیر، پایدار)

در برابر هجوم و حشیانۀ صدّام و حامیان امریکایی او، تبدیل کرد. حمایت کنندگان حمله

این پهنه ی خدایی را به بنیانی استوار و سدی نفوذ ناپذیر و پایدار تبدیل کرد

- ۱: تشبیه : مشبه : پهنه ی خدایی / مشبه به : بنیانی / وجه شبهه : استوار
- ۲: تشبیه : مشبه : پهنه ی خدایی / مشبه به : سد / وجه شبهه : نفوذ ناپذیر

چند نمونه گروه اسمی :

- ۱: اراده ی استوار خود : (اراده : هسته / استوار : وابسته ی پسین و صفت بیانی / خود : وابسته ی پسین و مضاف الیه)
- ۲: دوران دفاع مقدس : (دوران : هسته / مقدس : وابسته ی پسین و صفت بیانی / دفاع : وابسته ی پسین و مضاف الیه)

پرچم داران

واو عطف

جمع یوم، روزها
تضاد
مشبه به
مشبه
مشبه
در آن ایام که دشمن، از آسمان و زمین، آتش بمب و موشک بر سر مردم

تشخیص
کنایه از فترسیدن
بی گناه این سرزمین فرو می ریخت، ایران سرافراز هرگز رنگ نباخت و برخورد نگرزید

بن مضارع بن مضارع
استوار ماند
مشبه به
مشبه
مشبه
و جنب و جوش خود را رها نکرد؛ پابرجا ماند و درس پاکی، پایداری و پاسداری را به

واو عطف

هسته

انسان های آزاده و دل زنده جهان آموخت. واج آرای پ (پاکی، پایداری، پاسداری)

وابسته ی پسین، صفت بیانی

شبه جملہ

آری، در دوران دفاع مقدّس، جوانان مؤمن و سربازان شجاع این ملت در

برابر تازش دشمن، به لطف پروردگار مهربان، حماسہ های شجاعت، دلیری شگفت انگیز آفریدند و پس

از پایان جنگ تحمیلی، همت و تلاش همین سربازان سربلند و دلاوران رشید، با علم مراجعات نظیر

و دانش و تخصّص و تعهد در آمیخت، تا حافظ آبروی این سرزمین آسمانی و بیانگر فکر ایرانی

بیان کننده

حفظ کننده

پیمان بستن

مهارت و

باشد. کاردانی

چند نمونه گروه اسمی :

۱: جوانان مومن: (جوانان : هسته / مومن : وابسته ی پسین و صفت بیانی)

۲: سربازان شجاع: (سربازان : هسته / شجاع : وابسته ی پسین و صفت بیانی)

۳: دوران دفاع مقدس : (دوران : هسته / مقدس : وابسته ی پسین و صفت بیانی / دفاع:

وابسته ی پسین و مضاف الیه)

۴: حماسه های شگفت انگیز : (حماسه : هسته / شگفت انگیز : وابسته ی پسین و صفت بیانی)

۵: همین سربازان سربلند : (همین : صفت اشاره / سربازان : هسته / سربلند: وابسته ی

پسین و صفت بیانی)

این شعر قسمتی از یک قصیده است

ای وطن، ای تن مرا مسکن

ای وطن، ای تو جان و ماهمه تن ...

شاد، مانی به جان و زنده به تن

نبود کم شمار از اهریمن:

عزت و خاندان و مال و وطن

مرده زان خوبتر به باور من

ای وطن، ای دل مرا مأوا

ای وطن، ای تو نور و ماهمه چشم

نکته ای گویت که گر شنوی

آدمی را چو هفت مهر به دل

مهر ناموس و زندگانی و دین

و آن که حب وطن نداشت به دل

ادیب الممالک فراهانی

حرف ندا منادا حرف ندا پناهگاه حرف ندا منادا حرف ندا
 ای وطن، ای وطن، ای وطن، ای تن مرا ای تن مرا ای تن مرا
 محل سکونت برای تن من

جمله ۶

معنی بیت: ای وطن که برای دل من پناهگاه هستی ای وطن که خانه ای برای جسم و تن من هستی.

آرایه های بیت: ۱: تشخیص (وطن منادا شده) ۲: واج آرایه حرف (م) ۳: تکرار وطن

ای وطن، ای تو نور و ما هم چشم هستیم ای وطن، ای تو جان و ما هم تن هستیم

جمله ۸

معنی بیت: ای وطن تو نور هستی و ما چشم هستیم (تو مانند نور و روشنایی برای چشم ما هستی)، ای وطن تو مانند روح و جان در بدن ما هستی .

آرایه های بیت: ۱: تشبیه (وطن به نور ، ما به چشم ، وطن به جان ، ما به تن) ۲: تشخیص (ای وطن) ۳: تکرار (وطن و ای) ۴: مراعات نظیر (جسم ، چشم ، جان ، تن)

۴ جمله

نکته‌ای گویت ^{به تو} که ^{شرط} گر ^{توجه کنی} شنوی شاد، مانی به جان و زنده به تن

معنی بیت: نکته‌ای به تو می گویم که اگر به آن توجه کنی باعث شادی روح تو و پایداری جسمت می شود.

آرایه های بیت: ۱: تضاد بین گویم و شنوی ۲: مراعات نظیر بین جان و تن

آدمی را چو هفت مهر به دل نبود کم شمار از اهریمن:
اگر، حرف شرط

معنی بیت: اگر انسان محبت هفت چیز را در دل نداشته باشد او را از شیطان کمتر بدان.

آرایه های بیت: ۱: مهر به دل داشتن کنایه از دوست داشتن ۲: کم شمار کنایه از بی ارزش بودن
این بیت و بیت بعدی موقوف المعانی هستند یعنی معنی آنها به هم وابسته است.

سر بلندی خانواده و خویشان
عزت و خاندان و مال و وطن

آبرو، حیثیت
مر ناموس و زندگانی و دین

معنی بیت: عشق ورزیدن به آبرو، زندگی و دین، سرافرازی، خانواده، پول و وطن
آرایه ی بیت: ۱: مراعات نظیر ۲: واج آرایه

آن کسی وطن دوستی
و آن که حب وطن نداشت به دل

از آن
مرده زان خوبتر به باور من

معنی بیت: آن کسی که کشور خود را دوست نداشته باشد. به نظر من آدم مرده از او بهتر است.

آرایه ی بیت: تلمیح به حدیث حب الوطن من الایمان

ادیب الممالک فراهانی

میرزا محمد صادق امیری ، معروف به ادیب الممالک ، شاعر و

روزنامه نگار عصر مشروطه بود . مظفر الدین شاه به او لقب

ادیب الممالک داد .

خودارزیابی

۱ در متن درس، سرزمین ایران با چه ویژگی‌هایی توصیف شده است؟

سرزمین بزرگ و عزیز و شکوهمند، سرزمین خون دل خورده، ستم دیده، عزتمند و استوار، سرزمینی آسمانی، سرافراز و.....

۲ دربارهٔ ارتباط حدیث «حُبُّ الْوَطَنِ مِنَ الْإِيمَانِ» با محتوای درس، توضیح دهید.

حدیث، دوست داشتن وطن را از ایمان می‌داند و درس نیز عشق به میهن و علاقه به آن را جزء عقیده و باور انسان می‌داند.

۳ به نظر شما برای عزت و سربلندی ایران اسلامی در عرصه‌های جهانی چه باید کرد؟

۱: از منابع داخلی برای استقلال ایران استفاده کنیم ۲: در زمینه‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی

کشورمان را سربلند کنیم ۳: به کشورهای دیگر وابسته نباشیم.

به جمله‌های زیر، توجه کنید.

۱. آن قهرمان، پیروز شد.

۲. من این میز را ساختم.

در هر دو گروه اسمی مشخص شده، کلمه (آن، این) پیش از اسم، «صفت اشاره» است که درباره‌ی دوری و نزدیکی آن اسم توضیح می‌دهد. چون صفت اشاره قبل از اسم می‌آید، «وابسته پیشین» اسم، خوانده می‌شود. اکنون جمله‌های زیر را بخوانید:

۳. چهار دانش آموز به همان کلاس آمدند.

۴. اولین گروه در همین مسابقه پیروز شدند.

به گروه‌های اسمی مشخص شده در جمله‌های ۳ و ۴ توجه کنید. در هر دو گروه اسمی، کلمه‌ای که قبل از اسم آمده است، صفت شمارشی است و دربارهٔ شمار اسم توضیح می‌دهد. اعداد اصلی (یک، دو، سه و ...) و ترتیبی (اولین، دومین، سومین و ...) صفت شمارشی هستند. صفت‌های شمارشی که پیش از اسم می‌آید، وابستهٔ پیشین اسم نامیده می‌شود. اکنون گروه‌های اسمی جمله‌های ۱ تا ۴ را به هسته و وابسته، تقسیم می‌کنیم.

گروه اسمی

هسته	وابسته پیشین	
	صفت شمارشی	صفت اشاره
قهرمان	–	آن
میز	–	این
دانش آموز	چهار	–
کلاس	–	همان
گروه	اولین	–
مسابقه	–	همین

فعالیت‌های نوشتاری

۱ چهار کلمه مهمّ املائی از متن درس بیابید و برای هر کدام، یک متضاد و یک مترادف

بنویسید. ۱. اعزت = سرافرازی ≠ خواری

۲. تلخ = بد مزه ≠ شیرین

۳. گزند = آسیب ≠ سود، فایده

۴. عظیم = بزرگ ≠ کوچک

۲ جمله‌های زیر را به اجزای آن تجزیه کنید؛ سپس هسته و نوع وابسته گروه‌های اسمی را مشخص کنید.

دشمن بی‌رحم، بمب بر مردم بی‌گناه، فرو می‌ریخت.

نهاد مفعول متمم فعل

این ملت شجاع، در هشت سال، حماسه‌های شگفت‌انگیز آفریدند.

نهاد متمم مفعول

ادامه پاسخ در اسلاید بعدی

پاسخ سوال ۲ نوشتن:

نهاد مفعول متمم فعل
۱: دشمن بی رحم، بمب بر مردم بی گناه، فرو می ریخت.

۲: دشمن بی رحم: (دشمن: هسته / بی رحم: وابسته ی پسین و

صفت بیانی)

۳: بمب: بمب: هسته

۴: مردم بی گناه: (مردم: هسته / بی گناه: وابسته ی پسین و صفت

بیانی)

ادامه ی پاسخ سوال ۲ نوشتن:

نهاد متمم مفعول فعل

۲: این ملت شجاع، در هشت سال، حماسه های شگفت انگیز آفریدند.

۱: این ملت شجاع: ملت: هسته / این: صفت اشاره / شجاع: وابسته ی پسین

صفت بیانی

۲: هشت سال: (سال: هسته / هشت: وابسته ی پیشین و صفت شمارشی)

۳: حماسه های شگفت انگیز: حماسه: هسته / شگفت انگیز: وابسته ی پسین

و صفت بیانی

نهاد	مفعول	متمم	فعل
دشمن بی رحم	بمب	مردم بی گناه	فرومی ریخت
این ملت شجاع	حماسه های شگفت انگیز	هشت سال	آفریدند
جوانان مومن	کشور	دوران دفاع مقدس	ساختند

۳ در متن درس، یک تشبیه بیابید و رکن های اول و دوم آن را مشخص کنید.

نوجوانان شاداب و با ایمان همانند قتل استوار و پایدارند .

رکن اول : نوجوانان رکن دوم : قتل

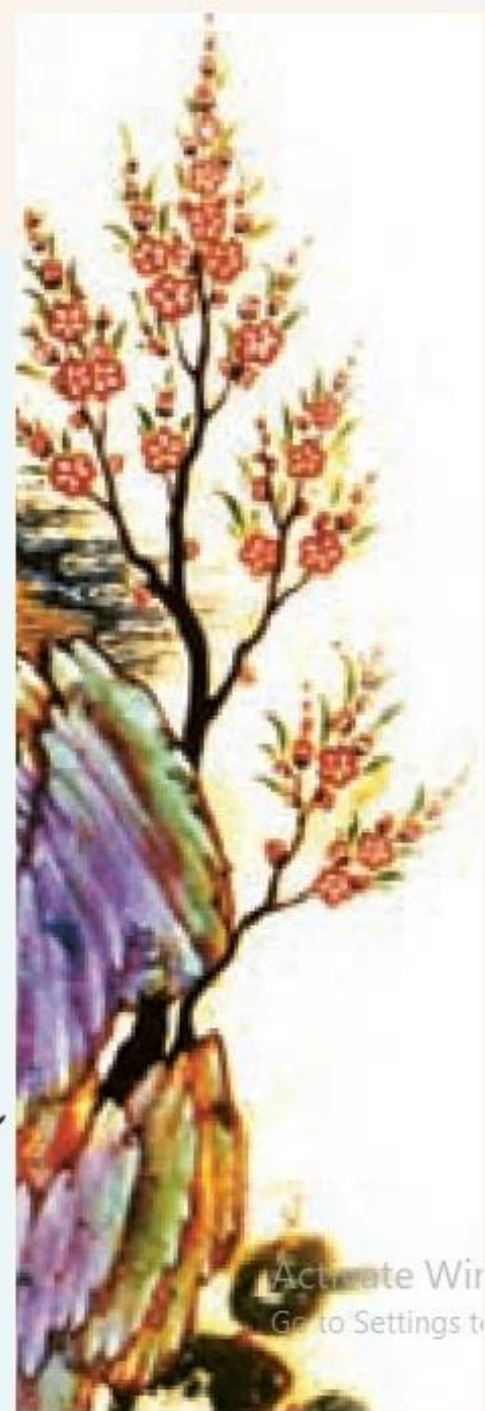
ای ایستاده در چمن آفتابی معلوم ای وطن من، ای استوار در سرسبزی، ای آفتاب آشکار
وطن من!

ای تواناترین مظلوم ای وطن من، مظلوم من که تواناترین و قوی ترین سرزمین هستی

تورا دوست دارم! تو را دوست دارم
چهره، صورت کنایه از بخشنده بودن
ای آفتاب شمایل دریا دل ای وطن ای آفتاب صورت دریا دل
انتخاب کرده اند

که نام خیابان هایت را شهیدان برگزیده اند که نام خیابان هایت نام شهیدان است.

ای فروتن نیرومند! ای وطن، ای فروتن و ای نیرومند

شعرخوانی ای وطن من

ایستاده ایم در کنار تو، سبز و سر بلند
پیر، قدیمی

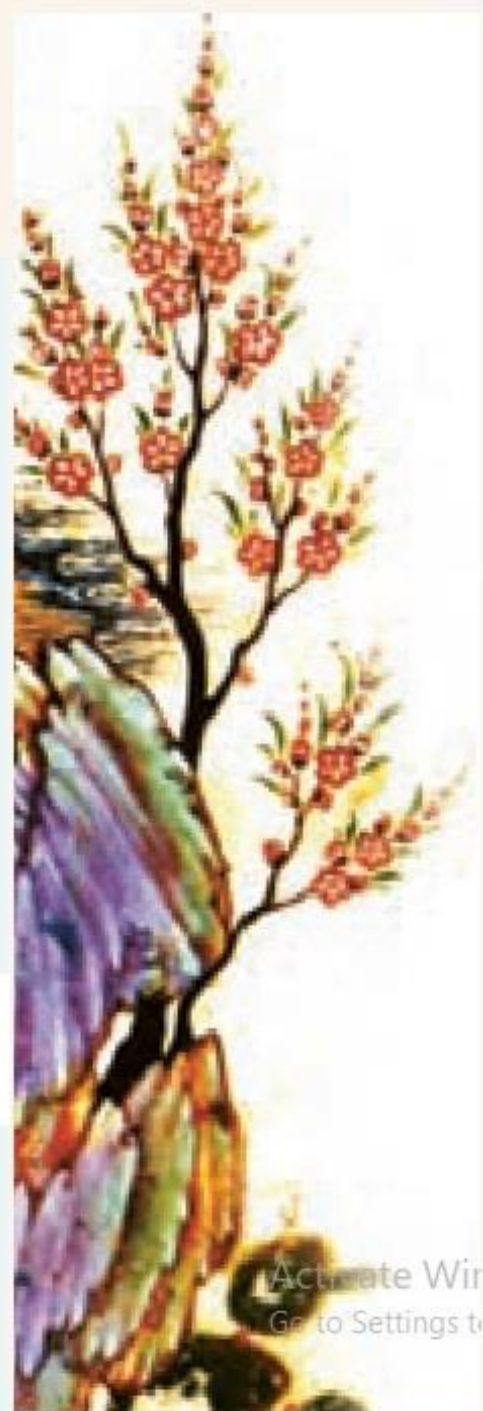
و تو آن درخت گردوی کهنسالی تو همانند درخت گردوی کهنسالی

و بیش از آنکه من خوف ترس تیر را نگرانم، قبل از آنکه من از ترس تیر نگران باشم.

تو ایستاده ای تو (استوار) ایستاده ای

و پسران تو و فرزندان تو

مردان ستایش و شمشیرند مردان عبادت و ستایش و مبارزه (با ظلم هستند)

شعرخوانی ای وطن من

و مادران صبوری داری **مادران تو بسیار صبور هستند**
پایان، نهایت باجرات
و پدرانی به غایت، جرئت مند. **و پدرانی کاملاً شجاع و نترس**

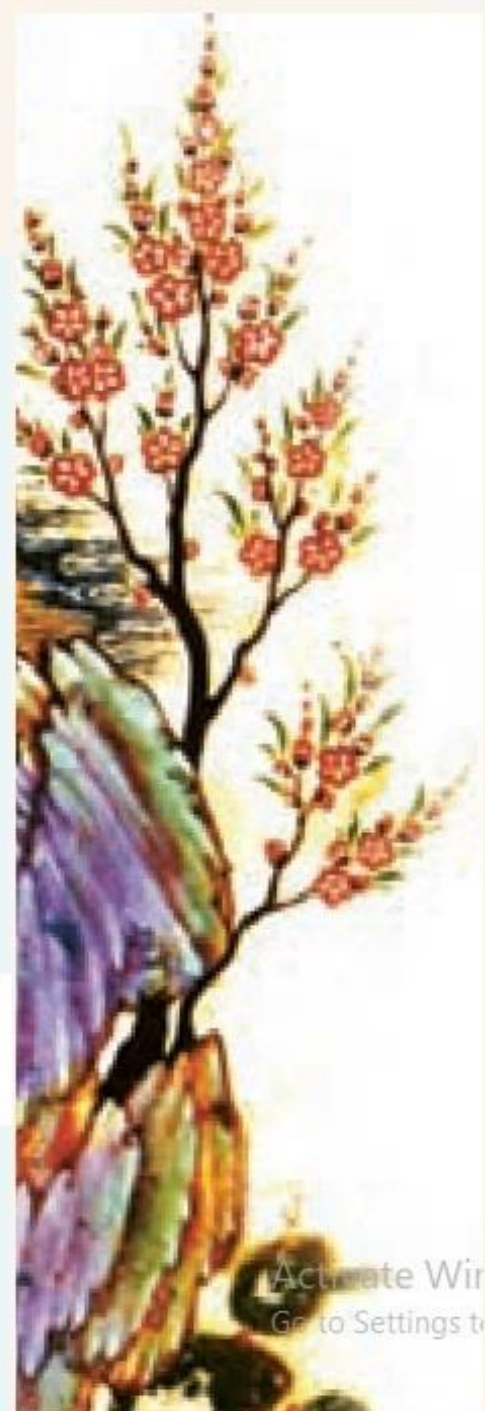
دوست دارم تو را

آن کونه که عشق را

دریا را

آفتاب را
مجموعه ای از چند جزیره که در کنار یکدیگر قرار دارند

ای مجمع الجزایر گل ها، خوبی ها! **ای ایران! جزیره ی انواع گل ها و خوبی ها**

شعرخوانی ای وطن من

ای بهار استوار!

ای اقیانوس موج عاطفه و خشونت... **ای وطن که مانند اقیانوس خروشان عاطفه و محبت هستی**
بر دبار، صبور، باشکوه
ای شکیبای شکوهمند! **ای شکیبا و و صبور و با عظمت**

کجای زمین از تو عاشق تر است؟ .. کدام سرزمین از تو عاشق تر و زیبا تر است

من از تو بر نمی‌گردم تا بمیرم **من به تو پشت نمی‌کنم و همیشه با توام تا بمیرم**

و مرگ در کنار تو زندگی است **و اگر در راه تو و کنار تو بمیرم عین زندگی کردن است**
(شهیدان زنده اند)

تو را دوست می‌دارم ...

شعرخوانی ای وطن من

چقدر به اقیانوس می مانی! چقدر مانند اقیانوس وسیع و عمیق و با عظمت هستی.

برای تو و به خاطر تو خدا به خاطر تو و برای تو
متواضع، افتاده

ای پهلوان فروتن! ای پهلوان متواضع

خدا چقدر مهربانی اش را وسعت داد، مهربانی اش را به ملت ایران بیش تر کرد

در دورهای کویر طبس در کویر دور افتاده ی طبس

آن اتفاق (حمله ی آمریکایی ها که به واسطه ی طوفان شن، زمین گیر شدند)

آن اتفاق

را به یاد می آوری؟

یادت هست؟

شعرخوانی ای وطن من

نه من بودم و نه هیچ کس نه من بودم و نه هیچ یک از مردم ایران

خدا بود و گردباد... خدا بود و طوفان شن

هد هد، شانه به سر

وطن من، آه ای پویک مؤدب! ای وطن من، ای هد هد مودب و با شخصیت من
آنکه بدنی نیرومند دارد و ضربه ی اسلحه در او اثر نمی کند
ای روپین تن متواضع! ای سرزمینی که هیچ چیزی در تو تاثیر ندارد

ای متواضع روپین تن! با این همه متواضع و فروتن هستی

ای وطن من! ای وطن من

از آسمان سبز، سلمان هراتی

از آسمان سبز، سلمان هراتی

سلمان با شعر ارزشی انقلاب، پیوندی ناگسستی داشت
صمیمیت، سادگی و بی پیرایگی در اشعارش موج می زند .

از سلمان هراتی ، سه مجموعه با نام های **از این ستاره تا آن**
ستاره ، از آسمان سبز و دری به خانه خورشید به چاپ
رسیده است

شاد و تندرست باشید

چهارراهی

